

CZECH REPUBLIC
DEVELOPMENT COOPERATION

Рекомендації до розбудови системи забезпечення якості ◀ ◀

**СПІЛЬНИЙ ПРОЕКТ
2017-2018**

*“Посилення спроможності
процесів забезпечення
якості та досліджень
в СНАУ та СумДУ”*

Зміст

Передмова.....	3
Вступ.....	3
Що таке забезпечення якості?	4
Чому необхідне забезпечення якості?.....	4
Корисні Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти	6
Чому?.....	6
Побудова системи забезпечення якості: крок за кроком	7
Інституціональна політика	12
Розвиток культури якості	12
Розробка та затвердження навчальних програм	13
Студенто-орієнтоване навчання, викладання та оцінювання	18
Зарахування студента, прогрес та визнання досягнень	18
Викладацький склад	20
Навчальна ресурсна база та підтримка студентів	21
Інформаційний менеджмент	22
Публічна інформація	23
Постійний моніторинг та періодичний перегляд програм	24
Періодичні зовнішні заходи з забезпечення якості	25
Висновок	26
Список використаних джерел	27

Передмова ◀◀

Брошура “Рекомендації до розбудови системи забезпечення якості” є результатом співпраці та поєднання успішних досвідів експертів з Центру досліджень вищої освіти (CHES), Чеського університету природничих наук (CULS), м. Прага, Чеська республіка, Сумського державного університету (SSU) та Сумського національного аграрного університету (SNAU), м. Суми, Україна.

Матеріали були розроблені у повній відповідності та згідно з такими Європейськими документами із забезпечення якості, як: Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ENQA) , 2015; документ Європейської студентської спілки (ESU) , «Квест із якості для студентів: опитування із бачення студентів, Європейська студентська спілка», 2013 р. ; документ Міжнародної освіти «Посібник зі студенто-орієнтованого навчання», 2010 р.

*** Ми хотіли б відзначити з великою вдячністю фінансову підтримку Чеської агенції розвитку, завдяки якій стала можливою співпраця та обмін досвідом між чеськими та українськими університетами заради посилення якості української системи вищої освіти.**

Автор та головний редактор: Ян Беседа, Національний центр з дистанційної освіти Центру досліджень вищої освіти. E-mail: beseda@csvs.cz

Експерти: Хинек Рубік, доктор філософії, Чеський університет природничих наук, м. Прага. Валерій Жмайлов, к.е.н., професор, Сумський національний аграрний університет.

Переклад: О.М. Замора, к.е.н., доцент, Сумський державний університет.
E-mail: o.zamora@uabs.sumdu.edu.ua

https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

<https://www.esu-online.org/news/news-archive/archive-2013/>

<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED572745.pdf>

https://www.ei-ie.org/en/detail_page/4660/research

<https://www.esu-online.org/wp-content/uploads/2016/07/100814-SCL.pdf>

Вступ ◀◀

Ця брошура є посібником для фахівців із забезпечення якості. Вона також надає практичне введення в тематику, але також висвітлює більш широкі важливі міркування та запитання. Брошура піднімає та розглядає ключові поняття, доповнені прикладами із практики та підходами різних систем вищої освіти з усього світу.

Наведені приклади, головним чином, з Чеської Республіки, Європи та Північної Америки, мають на меті проілюструвати різноманітність, що існує в системах вищої освіти, у підходах до вирішення проблем якості у вищій освіті, а також полегшити планування політики та прийняття рішень в Україні, зокрема, допомагаючи визначити, які питання необхідно вирішувати пріоритетно, і як побудувати систему забезпечення якості в конкретному університеті.

Матеріали були підготовлені в рамках проекту “Посилення спроможності процесів забезпечення якості та досліджень в СНАУ та СумДУ”, що реалізовувався за фінансової підтримки Чеської агенції розвитку у 2017-2018 роках

Що таке забезпечення якості? ◀◀

Забезпечення якості має на меті гарантувати якість вищої освіти у межах внутрішніх та зовнішніх рамок відповідальності на національному, європейському та міжнародному рівнях.

Це - цілісний підхід, що охоплює весь процес у вищій освіті, щоб служити студентам та іншим зацікавленим сторонам у досягненні очікуваних стандартів якості.

Чому необхідне забезпечення якості? ◀◀

1) Підзвітність - демонстрація хто фінансує університет, а також що ця сторона отримує за це. Питання полягає в тому, які результати цього процесу?

У випадку з системою університету, це питання якості:

- а) навчального процесу,
- б) досліджень,
- в) інших видів діяльності університету (третя роль університетів*).

Державний університет є службою від суспільства для суспільства (не тільки для роботодавців, але й державного і демократичного суспільства, регіональних і місцевих громад).

2) Вдосконалення - кожен університет конкурує на регіональному, національному та міжнародному рівні з іншими університетами щодо фінансів, джерел ресурсів, престижу. Університет, який не поліпшується, не виживе.

** Під третьою роллю університетів розуміється будь-яка інша діяльність, окрім навчання та досліджень, а саме: соціальна відповідальність, підтримка місцевих ініціатив, культурні та спортивні заходи, тощо.*

Корисні Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти Чому? ◀◀

Вони базуються на багаторічному досвіді багатьох європейських університетів. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG) були вперше прийняті у м. Берген у 2005 році. Потім документ було переглянуто на основі рекомендацій багатьох експертів та зацікавлених сторін. Ви можете звернути увагу, наприклад, на пункт, присвячений виявленню бар'єрів у просуванні європейських Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти на інституційному рівні (<http://ibar-llp.eu>).

У центрі уваги ESG є забезпечення якості, пов'язане з навчанням та викладанням у вищій освіті, включаючи навчальне середовище та відповідні зв'язки з дослідженнями та інноваціями.

Оскільки Україна хотіла б стати частиною Європейського простору вищої освіти, українські університети мають використовувати ESG.

ESG було створено з наступними цілями:

- 1) вони встановлюють **єдині рамки** для системи забезпечення якості навчання та викладання на Європейському, національному та інституційному рівнях;
- 2) вони уможливають **забезпечення та вдосконалення якості** вищої освіти на території Європейського освітнього простору;
- 3) вони підтримують **взаємну довіру** і, відповідно, **модерують визнання та мобільність** в рамках та понад національні кордони;
- 4) вони надають інформацію щодо забезпечення якості Європейського освітнього простору.

Матеріали були підготовлені в рамках проекту "Посилення спроможності процесів забезпечення якості та досліджень в СНАУ та СумДУ", що реалізовувався за фінансової підтримки Чеської агенції розвитку у 2017-2018 роках

CZECH REPUBLIC
DEVELOPMENT COOPERATION

Побудова системи забезпечення якості: крок за кроком ◀◀

Коли ви працюєте над розбудовою системи забезпечення якості у вашому університеті, будьте терплячими. Рим також не був побудований за рік. (Пере)побудова системи забезпечення якості – це процес, що ніколи не закінчується і ви повинні корегувати його, зважаючи на реальні умови.

Почніть з питання **ЧОМУ?**

Яка причина існування вашого університету, щоб хотілося донести до світу? Яка місія вашого університету?

Так, такий великий науково-дослідний університет, як Гарвард, Оксфорд або Київський національний університет імені Тараса Шевченка має іншу місію, ніж регіональний університет або, наприклад, університет, орієнтований в основному на одну область - Університет ветеринарної та фармацевтичної науки.

Що ж таке місія? **Місія** - це короткий виклад загальних цінностей та принципів, якими керуються всі співробітники університету. Візуалізація та формулювання того, що саме має досягнути ваша інституція (її «місія»), і що визначає її характер і етос (його «цінності»). Але це не просто опис ситуації, що існує тут і зараз. Вона також виступає вашою можливістю подивитися в майбутнє, визначити свої прагнення і описати образ організації, якою ви бажаєте стати.

Довжина цього опису повинна бути обсягом від одного до трьох абзаців.

РОЗГЛЯНЕМО ДЕЯКІ ПРИКЛАДИ:

- **Бачення Чеського університету природничих наук м. Прага (CULS):** Чеський Університет природничих наук м. Прага продовжуватиме зміцнювати свої позиції як визнаний і міжнародний дослідницький університет високої якості, міцно вкорінений у принципи поваги до стабільних відносин між суспільством / людиною та природою. Виходячи з цього, університет має намір постійно розвивати та пропонувати високоякісні та сучасні форми освіти, пов'язані з його дослідницькою та іншою творчою спрямованістю, які відіграватимуть центральну роль у роботі університету. Всі заходи CULS матимуть відповідний регіональний, національний та міжнародний вимір, будуть орієнтовані на різні цільові групи населення і гнучко відображатимуть потреби суспільства.

Місія Чеського університету природничих наук м. Прага: Виконання цього бачення буде досягнуто шляхом створення співпрацюючої спільноти викладачів та науковців, а також інших співробітників CULS, студентів, випускників та різних практиків, які дотримуються принципів відповідальності за природу та суспільство, а також цінностей людства. Реалізація цього бачення буде продовжувати вдосконалювати дружнє матеріальне та соціальне середовище університету шляхом постійного запровадження сучасних методів управління відповідно до принципів організації навчання, а також сталості з метою підвищення ефективності всіх видів діяльності та ефективного використання наявних ресурсів.

Розглянемо конкретно приклад одного з факультетів. Місія і бачення **факультету тропічних агронаук CULS** є більш специфічними відповідно до орієнтації факультету: місія факультету - це вища освіта для зарубіжних і чеських студентів у сфері тропічного сільського господарства, розвитку сільських територій, а також сталого управління природними та енергетичними ресурсами у тропіках. Невід'ємною частиною місії є дослідження та розробки в галузі тропічних прикладних наук і застосування результатів досліджень та розробок до конкретних умов тропічних і/або країн, що розвиваються.

Бачення факультету: бути відмінною і дуже особливою установою в Чеській Республіці, орієнтованою на передачу новітніх знань і технологій між Чеською Республікою, ЄС і тропічними регіонами, дотримуючись традиційних цінностей місцевих громад країн, що розвиваються, а також відповідно до рівня їх соціально-економічного та технологічного розвитку.

- **Політехніка міста Іглава** є державним вищим навчальним закладом, зосередженим на прикладних знаннях. Місія цього університету - надання експертних/професійних навчальних програм, орієнтованих переважно на потреби регіонального ринку праці, розвиток інтенсивної співпраці з прикладним сектором, відповідну творчу діяльність та прикладні дослідження, забезпечення різноманітних можливостей довічного навчання та активне сприяння культурному та регіональному розвитку.

- **Місія Університету економіки (VŠE), м. Прага** - надати чеським та іноземним студентам послуги вищої освіти вищої якості в широкому спектрі управлінських, економічних та інших програм на бакалаврському, магістерському та докторському рівнях. Ці курси допомагають випускникам отримати найкращу зайнятість на міжнародному ринку праці. Усі навчальні програми VŠE забезпечуються висококваліфікованими, компетентними та мотивованими вченими.

VŠE систематично розвиває науково-дослідницьку діяльність, включаючи підготовку студентів до докторських програм, дотримуючись при цьому нероздільності навчальної та науково-дослідної діяльності. Високий рівень професіоналізму VŠE, як інституту вищої освіти, визнаного на міжнародному рівні. Крім того, VŠE має партнерські угоди з багатьма урядовими органами, а також з неурядовими організаціями (НУО). Університет також співпрацює з бізнес-спільнотою.

Відкритість до нових ідей та підходів належить до основних пріоритетів VŠE. Університет докладає великих зусиль для сприяння професійним колеґіальним відносинам в академічній спільноті, а також гарантує вільне вираження думок і ідей. VŠE - соціально відповідальна інституція, яка заохочує своїх студентів до етичної поведінки. Це включає їхню соціальну та екологічну відповідальність щодо викликів глобалізуючого світу, а також пов'язаних мультикультурних аспектів соціально-економічного життя.

- **Місія Університету Вісконсін-Медісон** також показує, що необхідно зробити для виконання свого призначення. Основною метою Університету Вісконсін-Медісон є створення навчального середовища, в якому викладачі, співробітники і студенти можуть виявляти, критично вивчати, зберігати і передавати знання, мудрість і цінності, які допоможуть забезпечити виживання цього та майбутніх поколінь, а також покращити якість життя для всіх. Університет прагне допомогти студентам розвинути розуміння і здатність цінити складні культурні і фізичні світи, в яких вони живуть, а також реалізувати свій найвищий потенціал інтелектуального, фізичного і людського розвитку. Він також прагне залучити та обслуговувати студентів із різноманітних соціальних, економічних та етнічних груп, а також навчити їх бути чутливими та чуйними до тих груп, які не були достатньо забезпечені вищою освітою. Для виконання своєї місії університет повинен:

1. Запропонувати широкі та збалансовані академічні програми, які взаємно підсилюють та підкреслюють високу якість та творчу підготовку студентів, аспірантів, докторантів та фахівців.
2. Створити нові знання через широкий спектр наукових, дослідницьких і творчих зусиль, які забезпечують основу для вирішення негайних і довгострокових потреб суспільства.
3. Досягнення лідерства в кожній дисципліні, зміцнення міждисциплінарних досліджень і розвивати нові сфери навчання.
4. Обслуговувати суспільство через скоординовані загальноосвітні програми, які відповідають потребам у галузі освіти відповідно до наданого статусу університету, якому держава надала в користування великі площі землі.
5. Брати активну участь у національних, міжнародних та програмах штату, а також заохочувати інших у системі Університету Вісконсіна, в інших навчальних закладах, а також в державних, національних та міжнародних організаціях отримувати вигоди від унікальних освітніх ресурсів університету, таких як досвід академічних та адміністративних співробітників, бібліотеки, архівів, музею та дослідницьких установ.
6. Зміцнювати культурне розуміння завдяки можливостям вивчення мов, культур, мистецтв і наслідків соціальних, політичних, економічних і технологічних змін, а також заохочення навчання, досліджень і роботи за межами університетського містечка та за кордоном.
7. Підтримувати рівень досконалості та стандартів у всіх програмах, які нададуть їм загальнодержавне, національне та міжнародне значення.
8. Запровадити через свою політику і програми повагу і відданість ідеалам плюралістичного, багаторасового, відкритого і демократичного суспільства.

Коли ви маєте місію, ви можете почати з принципом 1.1 ESG «Інституційна політика забезпечення якості». Після цього потрібно вирішити, на якому ESG ви будете зосереджуватися, проте не робіть цього по всіх ESG, краще розробляти план з встановленням пріоритетів на кожен рік.

Інституційна політика ◀◀

повинна бути прописана на одну або дві сторінки, на яких - основні принципи вашої системи забезпечення якості:

- Хто відповідає за що (організація системи забезпечення якості)?
- Які зацікавлені сторони залучені (не забувайте про зовнішніх зацікавлених осіб)?
- Академічна чесність і свобода, а також пильність щодо академічного шахрайства.
- Протистояння будь-якій нетерпимості або дискримінації студентів чи персоналу.

«Інституціям рекомендується розробляти системи, які є специфічними для інституційного контексту і, отже, вони є більш придатними для цілей, які вони встановили для їх внутрішнього забезпечення якості, а не зосереджуються виключно на задоволенні вимог зовнішнього забезпечення якості». [2, 21]

Розвиток культури якості ◀◀

Коли керівництво університету знає місію і цілі, які вона хоче досягти, потрібно інформувати про них співробітників університету та студентів.

Вони повинні знати, чому робляться певні кроки і як вони повинні брати участь, а також які вигоди вони отримують.

Розповсюдження цієї інформації може проходити через семінари, воркшопи, лекції, короткометражні відеоролики, листівки або брошури.

Розвиток культури якості потребує часу.

Процеси повинні бути максимально простими і прозорими, наскільки це можливо. Однак це не означає, що вони мають бути затягнутими. Це потребує зусиль і залучення всіх зацікавлених сторін.

Приклад:

Лозаннський університет розмістив у кожному лекційному залі плакат зі списком пунктів, які пояснюють, чому викладання оцінюється і як це робиться. Це не тільки працює як нагадування педагогічному персоналу та студентам про практичні заходи, а й підвищує наочність, доступність та прозорість процесів забезпечення якості. " [2, 27]

Розробка та затвердження навчальних програм ◀◀

Університет має процедури для розробки та затвердження своїх навчальних програм. Програми розробляються провідними викладачами як обов'язкові або факультативні дисципліни. Кожна програма визначає цілі, завдання та очікувані результати навчання. Кваліфікація, отримана в результаті навчання, чітко визначена та пов'язана з кваліфікаційною структурою в Європейському просторі вищої освіти.

ПРОГРАМИ:

- визначають загальні цілі програми, які узгоджуються з інституційною стратегією;
- враховують інтереси роботодавців та поглиблюють професійну підготовку слухачів, що відображено у відповідних факультативних дисциплінах;
- кожна робоча програма дисципліни розглядається роботодавцями. З ними також обговорюється перелік дисциплін для кожного навчального року. Розроблені програми та матеріали розглядаються на відповідність вимогам державних стандартів та затверджуються методичною радою факультету (кафедри);
- визначають очікуване навантаження студента, наприклад, в ECTS;
- включають добре структуровані можливості розміщення, де це доречно;
- підлягають офіційному процесу затвердження в рамках інституції;
- і мають чітко визначені результати навчання.

Матеріали були підготовлені в рамках проекту "Посилення спроможності процесів забезпечення якості та досліджень в СНАУ та СумДУ", що реалізовувався за фінансової підтримки Чеської агенції розвитку у 2017-2018 роках

Приклад:

«У Віденському університеті економіки та бізнесу (WU), Австрія, відчуття причетності та відповідальність за якість програм заохочується через семінари з оцінки програм, які проводяться кожні чотири роки для кожної програми як частина процесу оцінки та розробки навчальних планів. Семінари об'єднують низку зацікавлених сторін, включаючи директора програми, менеджера з якості програми, представників роботодавців, студентів, випускників та директора іншої програми. Семінари - це можливість переглянути останні заходи, результати та зворотній зв'язок, а також обговорити ідеї для майбутнього розвитку, беручи до уваги різноманітні перспективи. Результати семінару включають чотирирічний план дій щодо подальшого розвитку програми.» [2,32]

Результати навчання можуть бути коротко сформульовані як твердження про те, що від учня очікується знати, розуміти та/або вміти демонструвати після завершення процесу навчання.

Підхід, орієнтований на результати навчання означає, що більш важливими є результати навчального процесу, ніж спосіб їх досягнення.

Результати навчання надають наступні переваги:

ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВОНИ ПОКЛИКАНІ:

- повідомляти чіткі очікування щодо важливості програми або сертифікату;
- інформувати їх, що вони будуть оцінені послідовно і прозоро;
- запевнити їх у тому, що зміст основних розділів протягом всього курсу гармонічно поєднаний;
- дозволити їм приймати кращі рішення щодо програм, орієнтованих на результати.

ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ:

- Результати навчання допомагають вчителям планувати заняття.
- Результати навчання дають чітке уявлення про те, що і скільки треба викладати, а тому відповідно планувати.
- Результати навчання допомагають вчителям більш ефективно розробляти свій навчальний матеріал. Зосереджують на важливості та перевагах результатів навчання.
- Результати навчання допомагають вчителям вибирати відповідні стратегії навчання.
- Результати навчання допомагають вчителям уникати додаткового навчання, що в кінцевому підсумку допомагає заощадити час.

ДЛЯ РОБОТОДАВЦІВ:

Легко зрозумійте, чого вони можуть очікувати від випускників:

ЯК ЇХ НАПИСАТИ:

Подумайте про те, що студенти повинні вміти, знати або робити після успішного завершення курсу. Розробник повинен зосередитися на результатах навчання, які точно вказують, які основні навички, здібності та знання будуть набуті студентами при завершенні навчального періоду.

Почніть з чіткого твердження. Розробник може почати з речення: «Після завершення цього (предмету/ курсу/програми), студенти повинні вміти... (демонструвати/ виражати/розробляти і т.д.)».

Розпишіть результати навчання в майбутньому часі і оберіть дієслово з списку, що пропонується в таксономії Блума, здатне максимально точно описати очікуваний результат. Рекомендується використовувати лише одне дієслово, що відповідає як рівню, так і дисципліні, щоб структурувати кожний результат.

Уникайте дієслів, схильних до різних інтерпретацій того, які дії вони вимагають. Цей тип дієслова в загальному випадку вказує на поведінку, яку неможливо об'єктивно виміряти (наприклад, знати, усвідомлювати, цінувати, вчитися, знайомитися, думати і т.д.).

Напишіть чіткі, прості та стислі речення, які можуть зрозуміти студенти, колеги, внутрішні та зовнішні структури.

Всі результати навчання повинні бути спостережуваними та вимірюваними. Також необхідно розглянути, чи результати навчання заохочують використання різноманітних методів оцінювання та заохочують оцінку, яка формує та підсумовує.

Подивіться на результати навчання, які можуть спільно призвести до досягнення цілей програми та узгоджені з потребами випускників та

університетськими цінностями.

Попросіть колег або студентів переглянути свої результати навчання, щоб переконатися, що вони є чіткими, конкретними та однозначними, а також є узгодженими на рівні курсу.

Приклад:

<https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/blooms-taxonomy>

МАСАРИК УНІВЕРСИТЕТ, НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «СОЦІОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ»

Загальна інформація

Навчальна програма «Соціологія культури» призначена для студентів, які зацікавлені в комплексному динамізмі взаємодій між соціальними, культурними та економічними процесами, а також глобалізацією, популярною культурою та іншими.

Успішний випускник здатний

аналізувати соціальні явища та розуміти їх у культурній перспективі.

Вимоги до вступу

Кандидати обираються на основі їхніх академічних досягнень, що демонструється в попередньо отриманому дипломі та додатку до нього, резюме та мотиваційному листі. Необхідні рекомендаційні листи та докази про володіння англійською мовою. Див.: <http://gps.fss.muni.cz> - розділ «Як подати заявку». Всі заявники також будуть повідомлені електронною поштою.

Критерії оцінки

Приймальна комісія розглядає матеріали та оцінює їх (максимум 100 балів).

Приклад результатів навчання для конкретного курсу:

МЕТОДОЛОГІЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Цілі курсу

Цей курс надасть студентам комплексне розуміння різноманітних дослідницьких методологій у соціальних науках. Студенти також вивчатимуть основні методи як якісного, так і кількісного дослідження, та отримують огляд необхідних практичних навичок, необхідних для їх застосування. Окремі теми включають вибір методології, формулювання дослідницьких проблем/питань, методи збору даних, представлення та інтерпретацію результатів, та етику досліджень. Наприкінці семестру студенти зможуть створити дослідницьку пропозицію та виконати проект, що дозволить їм знайти відповіді на відповідні питання соціальної науки.

Результати навчання

До кінця семестру студенти повинні вміти:

- Визнати, визначити і обговорити різні методи дослідження в соціальних науках;
- Робити огляд та оцінювати існуючі дослідження відповідно до методології та використовувати дані і методи;
- Порівнювати і співвідносити кількісні та якісні методи дослідження;
- Формулювати дослідницькі проблеми та застосувати методики збору даних та представлення/інтерпретації висновків, що стосуються відповідних дослідницьких питань.
- Розвивати наукові знання та досвід шляхом виконання семестрового завдання, яке передбачає розробку дослідницького проекту та написання пропозиції.

Студенто-орієнтоване навчання, викладання та оцінювання ◀ ◀

Навчання, орієнтоване на студента, є зміною парадигми від навчання, в центрі якого стояв викладач.

Дослідження показують, що методи, за якими студенти активні є більш ефективними, ніж класичні лекції.

Матеріали були підготовлені в рамках проекту "Посилення спроможності процесів забезпечення якості та досліджень в СНАУ та СумДУ", що реалізовувався за фінансової підтримки Чеської агенції розвитку у 2017-2018 роках

CZECH REPUBLIC
DEVELOPMENT COOPERATION

Університет має збалансований підхід до розробки та викладання навчальних планів, а також оцінки результатів навчання. Викладачі гнучко використовують різні методи викладання, враховуючи неоднорідний рівень підготовки студентів. Систематично проводиться оцінка проведення занять в і використовуваних педагогічних методів.

Критерії та методи оцінювання публікуються в нормативних актах та робочих програмах, а також повідомляються студентам на початку навчального семестру.

Університет має процедури для розгляду скарг студентів: наприклад, проводяться зустрічі між ректором і студентськими лідерами, де обговорюються проблеми студентів.

Зарахування студента, прогрес та визнання досягнень ◀◀

Університет послідовно застосовує попередньо визначені та опубліковані правила, що охоплюють всі етапи («життєвого циклу») студента, наприклад, прийом, просування, визнання та сертифікація (наприклад, «Правила навчального процесу та проходження практики»), «Правила прийому, сертифікації та закінчення навчання»), «Положення про Апеляційну комісію та порядок оскарження рішень»), «Положення про процедуру перевірки випускних робіт на плагіат», «Положення про академічну мобільність»), тощо).

Документи, що має університет для кожного етапу повинні бути опубліковані на його офіційному сайті.

Університет також повинен публікувати академічний річний графік (календар).

Система оцінок повинна бути чітко описана.

Питання визнання дипломів випускників та ECTS, отриманих в інших країнах, вирішуються індивідуально, відповідно до законодавства відповідних країн

Університет повинен згадувати застосування кредитів ECTS та додатка до диплома.

Викладацький склад ◀◀

Головним ресурсом навчального процесу є людський капітал. У зв'язку з цим, університет приділяє особливу увагу процесу підбору, навчання та працевлаштування персоналу.

Викладачі університету повинні мати ґрунтовне знання та розуміння специфіки предмета, необхідних навичок та досвід для ефективної передачі знань студентам під час навчального процесу.

Особливу увагу університет приділяє відбору та підбору на посаду викладачів відповідно до кваліфікаційних вимог, рівня та специфіки освітніх програм. Процедура найму працівників університету є прозорою, здійснюється відповідно до національного законодавства, наприклад, шляхом розміщення оголошень у газетах, на сайтах, тощо.

Так, кандидат на посаду викладача може проводити відкриту лекцію, яку відвідують досвідчені викладачі. На підставі оцінки лекції та інтерв'ю з керівним складом університету приймається рішення щодо найму.

Університет проводить цілеспрямовану роботу з підготовки та перепідготовки науково-педагогічних кадрів. Особливістю розвитку кадрового потенціалу є академічна безперервність - підготовка власного персоналу шляхом залучення студентів, докторантів до наукової та педагогічної діяльності. Особливу

увагу слід приділити використанню сучасних інструментів

Матеріали були підготовлені в рамках проекту «Посилення спроможності процесів забезпечення якості та досліджень в СНАУ та СумДУ», що реалізовувався за фінансової підтримки Чеської агенції розвитку у 2017-2018 роках

ІКТ в освіті.

Всі процедури, пов'язані з наймом, просуванням, заохоченням, звільненням, ознайомленням персоналу з правами та обов'язками, виконуються відповідними відділами по роботі з персоналом. Права та обов'язки персоналу визначаються посадовими інструкціями, які періодично оновлюються відповідно до вимог часу. Всі кадрові процедури відображені в наказах, що передаються он-лайн всім працівникам інституції.

Університет повинен мати збалансовану політику підтримки наукової, викладацької та інших видів діяльності своїх працівників.

Викладачі повинні удосконалювати своє викладання на основі зворотного зв'язку від опитувань студентів та звітів про їх самооцінювання, включаючи інтерв'ю зі своїм керівництвом, що узагальнює цю інформацію.

Університет проводить конкурси для визначення переможців у наступних категоріях:

- кращий викладач університету;
- кращий навчально-методичний комплекс;
- кращий проект для комп'ютеризованого навчального процесу;
- на допомогу викладачам у навчально-методичних роботах по написанню та публікації;
- на управління комп'ютерною базою навчальних курсів методичного забезпечення.

Конкурси такого роду будуть виступати натхненням для співробітників.

Навчальна ресурсна база та підтримка студентів ◀◀

Університет має використовувати відкриті освітні ресурси і, якщо це можливо, опублікувати результати досліджень у журналах відкритого доступу.

Університет повинен мати стратегію підтримки соціально виключених учнів. Орган студентського самоврядування повинен співпрацювати з університетом щодо реалізації цієї стратегії.

Кожен факультет повинен мати підрозділ по роботі зі студентами.

Університет повинен мати підрозділ для організації стажування та мобільності студентів.

Центр академічної мобільності та міжнародних відносин підтримує та створює можливості з розвитку міжнародних академічних (вхідних та вихідних) студентських/викладацьких мобільностей.

Університет повинен розробити систему підтримки переходу нових студентів з середньої до вищої освіти.

Керівництво університету також має подумати про (пере)організацію навчального/викладацького простору.

Студенти/науковці повинні мати віддалений доступ до наукових баз даних.

Бібліотеки університету/факультету не повинні бути просто місцем для вивчення книг, статей, а також простором для спільної роботи над новими проектами.

Університет повинен забезпечити Wi-Fi з'єднання на всіх об'єктах кампусу.

Інформаційний менеджмент ◀◀

Аналіз тенденцій (наприклад, звіт консорціуму New Media Horizon) показує, що роль аналізу даних в процесі управління та навчання зростає.

Університет повинен мати навчальну інформаційну систему, яка містить інформацію про прийом, прогрес та графік роботи студента, інформацію про предмети і для моніторингу та збору інформації про результати навчального процесу, що дозволяє викладачам скласти остаточну оцінку знань студентів в он-лайн системі, а також контролювати та реєструвати цей процес статистичними та наглядними органами.

Університет повинен мати систему, яка контролює кар'єрний розвиток випускників, зміст навчальних дисциплін, включаючи результати навчання, фінансову історію студентів, успішність студентів та відсоток вибуття, тощо.

***Звіт консорціуму New Media Horizon є результатом проекту NMC Horizon Project, що є поточною глобальною дослідницькою ініціативою, що**

вивчає тренди, виклики та досягнення технологій, що можуть мати вплив на викладання, навчання та креативність. Більше: <https://www.nmc.org/nmc-horizon/>

Університет повинен використовувати систему управління навчанням для підтримки процесу дистанційного навчання. Система управління навчанням може бути ідеально пов'язана з такими навчальними ресурсами, як науковими базами даних чи репозиторієм випускних робіт.

Університет регулярно публікує повну та об'єктивну інформацію про освітні програми на своєму офіційному веб-сайті.

Періодично методи збору та вивчення інформації переглядаються з метою задоволення тенденцій та потреб освітніх послуг.

В основному персонал і викладачі беруть участь у зборі та аналізі інформації. Студенти практично не залучені до цього процесу. Однак система може містити анкети студентів, що збирають інформацію щодо курсу та програми навчання.

Університет повинен мати політику/документ про захист персональних даних.

Публічна інформація ◀◀

Університет регулярно публікує об'єктивну та актуальну інформацію про кількість та якість реалізованих програм на офіційному веб-сайті.

Веб-сайт на всіх мовах надає всю основну інформацію про університет, кафедри, викладачів, форми навчання, спеціальності тощо. На сайті учні бачать розклад занять і іспитів, спілкуються на внутрішньому форумі. Це може бути вирішеним через зв'язок між веб-сайтом та студентською інформаційною системою.

Сайт надає можливість для інтерактивної взаємодії між адміністрацією університету, викладачами та студентами. Кандидати можуть задавати питання та подавати заявки на вступ до університету.

Крім того, наприклад, інформація про університет розміщується на інформаційних стендах відділів, публікується в системі електронного документообігу, в соціальних мережах, розповсюджується в громадських місцях, школах під час акцій, на банерах в громадських місцях регіону.

Університет надає інформацію про свою діяльність, включаючи програми, які він пропонує, та критерії відбору для них, заплановані навчальні результати цих програм, кваліфікацію, яку вони присуджують, процедури навчання, викладання та оцінювання, які використовуються, показники проходження та можливості навчання, доступні студентам, а також інформацію про зайнятість випускників.

Університет повинен також мати маркетингову стратегію для залучення нових студентів та потенційних донорів університету та для спілкування з випускниками.

Університет має орган, відповідальний за веб-сайти та сайти соціальних мереж, медіа та зв'язки з громадськістю.

Постійний моніторинг та періодичний перегляд програм ◀◀

Університет стежить за освітніми програмами, щоб забезпечити досягнення цілей.

Система моніторингу включає такі види діяльності:

- організація та проведення оцінки якості навчального процесу (контроль за виконанням планів, наказів та рішень департаментів з підвищення якості освіти, оцінки якості викладання);
- опитування внутрішніх і зовнішніх споживачів, розрахунки основних показників університету;
- аналіз та обговорення виконання планів на засіданнях Вченої ради, адміністрації, підрозділів;
- внутрішній аудит діяльності структурних підрозділів, тощо.

Система моніторингу університету тісно пов'язана з системою матеріального стимулювання якості виконуваної роботи, кваліфікованим підходом до виконання посадових обов'язків і завдань, своєчасністю, ініціативою та ефективністю, а також внеском кожного працівника у розвиток

Матеріали були підготовлені в рамках проекту "Посилення спроможності процесів забезпечення якості та досліджень в СНАУ та СумДУ", що реалізовувався за фінансової підтримки Чеської агенції розвитку у 2017-2018 роках

CZECH REPUBLIC
DEVELOPMENT COOPERATION

університету. Наприкінці семестру, за результатами науково-методичної роботи, викладачі отримують бонуси.

Щорічний звіт університету подається до академічної ради, де аналізується ефективність роботи, що проводиться в ключових сферах, необхідних для реалізації політики та стратегій університету. Суть звіту порівнюється зі Стратегічним планом розвитку університету та публікується на веб-сайті університету. Університет регулярно опрацьовує інформацію про внутрішнє та зовнішнє середовище, процеси оперативного та тактичного планування, роботу з удосконалення внутрішньої нормативної бази та її гармонізацію зі стратегічними документами. Зібрана інформація аналізується, обговорюється, розробляються дії, здійснюються коригувальні дії. Однак результати моніторингу не завжди повідомляються всім зацікавленим сторонам.

Періодичне зовнішнє оцінювання якості ◀◀

Університет розробляє систему внутрішнього забезпечення якості на основі вимог національного законодавства та органу зовнішньої оцінки.

Однак, внутрішня система забезпечення якості повинна будуватися на внутрішніх потребах університету та на консультаціях із зовнішніми зацікавленими сторонами (роботодавцями, випускниками, регіональними та муніципальними органами влади, тощо).

Забезпечення якості є безперервним процесом, який не закінчується зовнішнім зворотним зв'язком або звітом, або його подальшим процесом в середині установи. Таким чином, інституції забезпечують факт того, що прогрес, досягнутий з часу останньої діяльності із забезпечення зовнішньої якості, буде врахований при підготовці до наступної.

Висновок ◀◀

Ці методичні рекомендації містять поради та підказки, корисні для побудови системи забезпечення якості університетів. Ці рекомендації повинні використовуватися індивідуально і бути пристосовані до потреб певного університету.

Список використаних джерел ◀◀

1. Європейська студентська спілка (ESU), 2015, Огляд студенто-центрованого навчання у вищій освіті в Європі, Брюссель, ESU. <https://www.esu-online.org/?publication=overview-on-student-centred-learning-in-higher-education-in-europe>
2. А. Говер, Т. Лукола. 2018. Вдосконалюючи якість: від політики до практики. <https://eua.eu/resources/publications/322:enhancing-quality-from-policy-to-practice.html>
3. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG). (2015). Брюссель, Бельгія. https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

Матеріали були підготовлені в рамках проекту "Посилення спроможності процесів забезпечення якості та досліджень в СНАУ та СумДУ", що реалізовувався за фінансової підтримки Чеської агенції розвитку у 2017-2018 роках

